

НАУКОВІ РЕФЛЕКСІЇ ВІЙНИ

DOI 10.31558/2519-2949.2022.2.1

УДК 327:355.48(470+571:477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5512-1542>

Іваницька О. П., Донецький національний університет імені Василя Стуса

СОЛІДАРНІСТЬ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ З УКРАЇНОЮ У ВІЙНІ ПРОТИ РФ

У статті йдеться про виникнення, розвиток та піднесення добровольчого руху солідарності світової спільноти з Україною у війні проти Російської Федерації, про форми та механізми підтримки, допомоги та безпосередньої участі громадян з різних країн на боці Збройних Сил України на фронтах широкомасштабної російсько-української війни. Пропонуються переконливі приклади дій добровольців на боці тих народів, які вели національно-визвольні війни за свою державну незалежність, у минулих століттях і на різних континентах. Наголошується на тому, що російсько-українська війна – це війна цивілізаційна, за світовий демократичний устрій, за права людини, за свободу та прогрес людства. Саме тому весь демократичний світ відгукнувся і виявляє всебічну солідарність з звитяжним українським народом у його боротьбі за територіальну цілісність та суверенітет своєї держави. Розповідається про створення структурного підрозділу з воїнів-інтернаціоналістів, його чисельність, права та державні заходи з підтримки діяльності іноземних добровольців на території України під час війни 2014-2022 років. У статті простежуються історичні паралелі щодо особливостей та специфіки участі добровольців-інтернаціоналістів у національно-визвольних та громадянських війнах інших країн. Діяльність міжнародних волонтерських з'єднань в іспанському громадянському конфлікті 1936-1939 років за кількістю учасників, розмахом, резонансом та чисельністю загиблих вважається вершиною добровольчого руху ХХ сторіччя. Авторка наводить конкретні приклади формування іспанських інтернаціональних бригад під егідою Комуністичного Інтернаціоналу, їх звитяжної боротьби на боці Другої іспанської республіки, використання Радянським Союзом воїнів-інтернаціоналістів з метою «совєтизації» Іспанії. В статті акцентується увага на нагальній необхідності комплексного правового оформлення статусу іноземних добровольців в Україні.

Ключові слова: солідарність, Україна, Президент України, «Інтернаціональний легіон територіальної оборони України», іноземці-інтернаціоналісти.

Світова історія дає нам приклади звитяжної боротьби іноземних добровольців на боці тих народів, які вели національно-визвольні війни за свою державну незалежність. Згадаємо Американську революцію, тобто війну за незалежність США у 1775-1783 роках. Разом з американцями пліч-о-пліч воювали німецькі, канадські та польські та інші добровольці. Очільником польських волонтерів був славетний Тадеуш Костюшко, який прославився в Америці як блискучий інженер та фортифікатор. Саме він спроектував ключову американську військову фортецю – Вест-Пойнт.

Чи інший приклад вже ХХ століття. Громадянська війна 1936-1939 років в Іспанії. Не будемо торкатися проблематики того, що тодішня Іспанія перетворилася напередодні Другої світової війни у полігон найбрутальніших у Європі форм політичної, ідеологічної і збройної боротьби. У свідомості широкого читачького загалу на пострадянських теренах інтернаціональні бригади в Іспанії, які формувалися як у таборі республіканців, так і франкістів, стали символом високого духу, солідарності та підтримки з боку багатьох людей світу. Безумовно, чимало іноземців їхали на Піренеї добровільно, за покликом серця. Проте Сталін та його посіпаки використали інтербригадівців у своїх планах «совєтизації» Іспанії і доля багатьох із них драматична.

Українці у свій час боронили разом з чеченцями, очолювані славетним генералом Дудаєвим, незалежність Ічкерії.

Сьогодні – Україна, яка веде запеклу війну за свою незалежність проти російського агресора, проти Путіна, ганебного спадкоємця «вусатого вождя». Російсько-українська війна – це війна цивілізаційна. Це війна за світовий демократичний устрій, за права людини, за свободу та прогрес людства. І не дивно, що весь демократичний світ відгукнувся і виявляє всебічну солідарність з нами.

В.О.Зеленський, Президент України, у відповідному зверненні заявив, що українцям вистачає мужності боронити свою Батьківщину, боронити Європу, захищати цивілізаційні цінності. Водночас він зазначив, що це – не просто вторгнення Росії в Україну. Це початок війни проти Європи, елементарних прав людини та всіх правил співжиття на континенті. Президент України звернувся до всіх громадян іноземних держав, які є друзями України, усіх, хто хоче приєднатися до захисту безпеки в Європі та світі, приїхати і стати пліч-о-пліч з українцями проти російського агресора. «Будь-хто, хто хоче приєднатися до захисту України, Європи та світу, може прийти...».

Він оголосив також про створення окремого підрозділу – українського «Інтернаціонального легіону територіальної оборони України», який нараховує наразі понад 16 тисяч легіонерів. Український уряд розробив процедуру та механізми в'їзду іноземців-інтернаціоналістів в Україну для боротьби з російським агресором.

Солідарні з нами і чеченці, які не продалися Росії і перебувають нині в екзилі. Їхній лідер Ахмед Закаєв заявив, що поза межами Чечні проживає 350 тис. чеченців. Він також запропонував Україні укласти угоду про військову співпрацю, завдяки якій чеченські добровольці Європи та самої України воюватимуть проти російського загарбника.

Уряди Данії, Латвії і Великої Британії підтримали, парламентарі Латвії одноголосно проголосували за те, щоб їхні громадяни, які висловили своє бажання, могли воювати в Україні проти російських окупантів.

Про те саме заявили три тисячі американців, учасників війни в Іраку, 200 добровольців з Нігерії. Чи не будуть шоковані «російські визволителі» смуглими бандерівцями-нігерійцями? Відправила своїх добровольців і Японія. Колишні британські королівські морські піхотинці приїхали в Україну, щоб боротися разом з українцями проти російського імперіалізму.

За словами командира грузинських добровольців Мамуки Мамулашвілі, кілька десятків грузинів воюють цій війні проти Росії. Вони називають себе «Грузинським легіоном». Побратим Мамулашвілі полковник у відставці Давид Макішвілі вважає, що їхній досвід потрібен українській армії та добровольчим батальйонам: «Я зустрічав бійців з Фінляндії, Норвегії, Данії, Польщі». Доброволець із Хорватії звернувся до росіян: «Ви, підераси, не вмієте воювати, ви втікаєте з поля бою. Ви тільки знаєте вбивати цивільних людей, стріляти «градами», артилерією по школах, дитячих садочках, вбивати дітей».

Добровольці з Ізраїлю, який мають бойовий досвід як учасники арабо-ізраїльських воєн, вже прибули до України. У територіальній обороні беруть участь понад 200 білорусів. Українці з французького Іноземного легіону у повній бойовій екіпіровці зможуть захищати Батьківщину. Канадський армійський ветеран, колишній пожежник, який попросив залишитись анонімним, сказав, що продає свій мотоцикл за 11 тис. дол., щоб оплатити поїздку в Україну на війну проти Росії.

The Independent розповідає, що група іноземних громадян, яка в'їхала в Україну, щоб воювати і захищати її, приголомшена наслідками бомбардувань російською авіацією та крилатими ракетами українських міст та селищ, загибеллю мирних людей і дітей. Це ж британське видання повідомляє, що проти Росії в Україні воюють вже десятки і сотні іноземців, що в Україну прибувають колишні солдати, рятувальники і звичайні цивільні особи з Нідерландів, Великої Британії, Канади, США, для яких Україна запровадила безвізовий в'їзд.

Дописувачі пишуть, що добре було б, коли б уряди спорядили своїх добровольців, які їдуть воювати а українській землі проти Росії, ще системами «Патріот», літаками F-15, F-35 тощо.

Деякі російські ЗМІ називають іноземних добровольців «найманцями НАТО». Проте, за словами Сергія Згуреця, військового експерта, це не найманці, тому що за свою службу вони не отримують грошей. Вони воюють за інтереси України, Європи та за ідею свободи і демократії, за вільний світ. Безперечно, існує нагальна проблема, за висловом Валентина Бадріака, голови Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння, розробки законопроектів про правовий статус іноземних добровольців в Україні.

Отже, ми не єдині, весь прогресивний світ з нами у цій жертвній битві з російським ворогом за незалежність України, за волю і свободу Європи та всієї планети.

Варто нагадати нашим читачам, що чимало статистичних, візуальних та інформаційних матеріалів стосовно іноземних добровольців та їхньої участі на боці України у війні проти імперіалістичної ерефії залишаються конфіденційними. Адже не всі уряди зарубіжних країн підтримують участь своїх громадян в українській національно-визвольній війні. Можемо проілюструвати динаміку статистичних даних щодо іноземних добровольців: на початку березня 2022 року. За різними даними, чисельність «Інтернаціонального легіону територіальної оборони України» сягнула 20 – 40 тис. осіб [1]. Вони представляють 52 країни світу. За даними Львівської облдержадміністрації, щодня прибуває до України до 100 добровольців [2]. Станом на 7-15 березня, згідно *порталу Lviv.ua*, зголосилися допомагати Україні добровольці з 80 країн. Це – Польща, Швеція. Данія. Німеччина, Фінляндія, Великобританія. США, Латвія, Литва, Японія, Нідерланди, Сирія, Лаос, Індонезія і багато інших [3]. Дані про розподіл добровольців за країнами, а також про те, хто вже прибув до України, є засекреченими.

Очільник українського МЗС Д. Кулеба висловився 6 березня так: «Мобілізація вільних людей світу просто вражає. На сьогодні до нас прямують досвідчені ветерани та добровольці з 52 країн світу. Це їхнє бажання. Ми їх не наймаємо, ми їх нічим не стимулюємо. Це їхня готовність воювати на боці добра».

Закордонні ЗМІ пишуть, що іноземці привозять із собою в Україну новітні ручні і переносні системи ППО. Чимало із них мають бойовий досвід поводження і використання цієї новітньої техніки і в яких є дуже велика потреба у наших ЗСУ. Німецький політолог Андреас Умланд стверджує, що іноземні добровольці можуть зіграти ключову роль у захисті України, особливо ті, хто має навички застосування джавелінів та стінгерів. Ми пам'ятаємо, яку визначну роль відіграли стінгери у боротьбі афганських повстанців у війні проти потужної радянської імперії, яка програла цю ганебну війну. І така само доля чекає нині ерефію в Україні.

Перші підрозділи іноземних добровольців вже мужньо воюють проти російського агресора на околицях Києва. Ми вже писали про велике бажання 350 – тисячної чеченської діаспори захищати Україну. Чеченець Руслан Арсаєв, який воює у добровольчому батальйоні на боці Києва, каже, що приїхав в Україну через путіна, який перетворив його батьківщину на сталінську росію.

Для двох іспанців (вкрай лівих поглядів) Анхеля Давілли-Ріваса та Рафі Муньоса Переса участь у боротьбі українського народу за свою незалежність – це можливість віддати борг росії за підтримку СРСР республіканців у громадянській війні та за жертви, яких зазнали інтернаціоналісти на теренах Іспанії. Як відомо, росія оголосила себе спадкоємицею радянської імперії під назвою Радянський Союз. Нагадаю нашим читачам, що громадянська війна в Іспанії, тобто війна між лівими (республіканцями) та правими (франкістами) силами, почалася в 1936 році і тривала до 1939 року. Чимало іноземців за покликом серця приїхали в Іспанію, щоб підтримати Іспанську республіку, яка асоціювалась з демократією та свободою. Насправді, Москва використала інтербригадівців в іспанській громадянській війні для реалізації на іспанських теренах ідеї світової соціалістичної революції.

Новітні дослідження засвідчують, що 21 липня 1936 року, на четвертий день після повстання іспанських військових, у Москві відбулося спільне засідання Комінтерну та Профінтерну, на якому обговорювалося питання про події в Іспанії. Після цього на допомогу іспанським комуністам було висаджено цілий десант активістів і керівників інших компартій. Серед них були члени Виконкому Комінтерну Франц Далем, Андре Марті, Пальміро Тольятті, керівні функціонери багатьох компартій: від ІКП – Вітторіо Відалі, Луїджі Лонго, Джузеппе Вітторіо, Джанкаоло Пайетта; від ФКП – Франсуа Бійу, Анрі Жанен, П'єр Робер, Франсуа Вітторі; від КП Австрії – Манфред Штерн; від БКП – Рубен Аврамов, Райко Дамянов, Карло Луканов; від КП Великобританії – Пітер Карріган, Ральф Фокс; від КП Угорщини – Янош Гал, Мате Залка; від КПП – Ганс Баймлер, Ганс Кале, Артур Беккер. У різний час в Іспанії побували Моріс Торез, Жак Дюкло, Гаррі Полліт, Уільям Галлахер, Тім Бак, Вальтер Ульбріхт, Ян Шверма та інші.

На заході радників Комінтерну розглядали як “червону аристократію”, як армію “світової революції”, що прагнула встановити в Іспанії “сталінський режим”, як агентуру НКВС, що контролювала кожен крок “напівграмотної іспанської компартії”, яка перетворилася у слухняне знаряддя радянської зовнішньої політики. Багато посланців Комінтерну не знали і не хотіли знати іспанської дійсності, народних традицій і звичаїв, слабо орієнтувалися у співвідношенні політичних сил, автоматично переносили власний досвід на іспанський ґрунт, підміняли КП, місцеві парторганізації.

Ідея іспанських інтербригад належить Морісу Торезу – генсеку ФКП, а втілення її в життя – Комінтерну за вказівкою Сталіна. 26 липня 1936 року у Празі відбулося засідання виконкому

Комінтерну, на якому було прийнято рішення про виділення 1 млрд. доларів на формування добровільних бригад для допомоги Іспанській республіці. Головне вербувальне бюро знаходилося у Парижі, очолював його Йосип Броз Тіто, майбутній югославський “Сталін”. Він налагодив виготовлення фальшивих паспортів, організував “підпільну залізницю” для транспортування добровольців до іспанського кордону, а звідти – до головної бази інтербригад у Альбасете в горах Ла-Манчі. У Європі часів “великої депресії” було досить незайнятих людей для комплектування бригад – безробітних, утікачів з фашистських держав, бунтівних інтелігентів. Кожен з них потрапляв у поле зору спецслужб і агентів НКВС. У всіх центрах набору були емісари НКВС, які вивчали біографії майбутніх вояків, відсіювали неблагонадійних. Інтербригади підпорядковувалися не командуванню регулярної армії Іспанської республіки, а політуправлінню Комінтерну на чолі з Андре Марті. Командирські кадри для цих бригад готувалися в СРСР [4, р. 515; 5, р. 32-34, 40; 6, с. 20-21; 7, с.19].

У сміливості та завзятті інтербригадівців годі сумніватися. Проте вони жили в жахливих умовах під гнітом лютої дисципліни; за найменший переступ винного страчували. Андре Марті, ревно виконуючи наказ Комінтерну, вишукував серед іноземних добровольців прихильників троцькізму. За його наказом було страчено 500 членів інтернаціональних бригад. Це про нього пише Є. Хемінгуей, який також брав участь в іспанській громадянській війні на боці республіки: “Цей старий стільки народу вигубив, більше, ніж чумна пошесть”[8, с.431]. Загалом кількість страчених у республіканській зоні своїх же республіканців за так звану троцькістську діяльність становить, за різними даними, 80 тисяч осіб [9, с. 22.; 10, р.1464].

Ось за що серед іншого воюють іспанці добровольці в Україні і за Україну.

За даними посольства України в США, заявки про вступ до «Інтернаціонального легіону територіальної оборони України» подали понад три тисячі американців, які, напевно, знають історію Американської революції та участь в ній іноземних добровольців. Згадаємо француза маркіза де Лафаета, який отримавши першу звістку про війну американців за незалежність, сказав: «...Моє серце мобілізоване». Допомога французького аристократа не обмежилась моральною підтримкою. Він на власні кошти відрядив до США кораблі з амуніцією та 15 французькими офіцерами. Високо цінуючи його відданість ідеалам свободи та незалежності, Континентальний Конгрес США призначив маркіза на посаду начальника штабу повстанців, надавши йому військове звання генерал-майора. Лафает був справжнім героєм Американської революції, а після повернення на Батьківщину став одним із провідних діячів Великої французької революції.

Ось конкретна історія трьох американців, які називають себе професійними солдатами-волонтерами, і які приїхали на захист України. Вони придбали собі нове мілітарі-спорядження, шоломи. Американська спільнота їх підтримала, зібравши 20 тис. дол. на амуніцію та квитки на літак до України. Один із них, Метью Паркер, сказав наступне: «Якщо не зупинити війну зараз, вона ширитиметься далі, можливо, на Грузію, під загрозою країни Балтії. Крок за кроком війна може перекинутися в Європу. Хтозна, куди путіну захочеться «розширювати кордони».

До речі, на нашу особисту думку, ознакою міжнародної солідарності було б і те, щоб наші країни-сусіди та інші країни скористалася шансом розв'язати свої територіальні проблеми з путінською ерефією. Йдеться про те, що Молдова могла б розв'язати придністровську проблему, Грузія – абхазьку та південноосетинську, Японія – проблему Куріл тощо.

Україна високо цінує зв'язку іноземних добровольців. Вже здійснено перші кроки: вони можуть отримати українське громадянство, військові квитки є посвідками на проживання. Багато ще прийдеться нам зробити, щоб гідно оцінити діяльність іноземних добровольців. Ми це обов'язково зробимо після Перемоги, яка не за горами. Слава Україні! Героям слава!

Бібліографічний список:

1. Світ. 2022. 9 березня
2. За даними Львівської облдержадміністрації (березень 2022 року)
3. Портал Lviv.ua
4. Jackson Gabriel. The Spanish Republic and Civil War.1931-1939. Princeton: Princeton University Press, 1972. 577 р.
5. Ayucar Ruiz Angel. El partido comunista. 37 años de clandestinidad. Madrid: Editorial San Martin, 1976. 477 р.
6. Мещеряков М.Т. Коммунистическая партия Испании и Коминтерн // Новая и новейшая история. 1991. №5. С.10-26
7. Мещеряков М.Т. Судьба интербригад в Испании. По новым документам // Новая и новейшая история. 1993. №5. С.18-41.

8. Хемінгуей Е. По кому б'є дзвін. – Київ: Либідь, 1969. 496 с.
9. Кобо Хуан. Мифы и аналогии. Заметки о гражданской войне в Испании. // ЛГ-Досье, 1992. №5. с. 22-23.
10. Escudero Garcia Jose Maria. Historia politica de las dos Españas. Tomo 3. Madrid: Editorial nacional, 1976. 2052 p.

References:

1. Світ. 2022. 9 березня
2. За даними Львівської облдержадміністрації (березень 2022 року)
3. Портал Lviv.ua
4. Jackson Gabriel. The Spanish Republic and Civil War.1931-1939. Princeton: Princeton University Press, 1972. 577 p.
5. Ayucar Ruiz Angel. El partido comunista. 37 años de clandestinidad. Madrid: Editorial San Martin, 1976. 477 p.
6. Мещеряков М.Т. Коммунистическая партия Испании и Коминтерн // Новая и новейшая история. 1991. № 5. С.10-26
7. Мещеряков М.Т. Судьба интербригад в Испании. По новым документам // Новая и новейшая история. 1993. № 5. С.18-41.
8. Хемінгуей Е. По кому б'є дзвін. – Київ: Либідь, 1969. 496 с.
9. Кобо Хуан. Мифы и аналогии. Заметки о гражданской войне в Испании. // ЛГ-Досье, 1992. №5. с. 22-23.
10. Escudero Garcia Jose Maria. Historia politica de las dos Españas. Tomo 3. Madrid: Editorial nacional, 1976. 2052 p.

Ivanytska O.P. Solidarity of the World Community with Ukraine in its War against Russian Federation

The paper dwells on the emergence, development and increase of volunteerism and the world community solidarity with Ukraine in its war against RF; on the forms and mechanisms of support, aid and direct participation of citizens from different countries on the side of Ukrainian armed forces on the front lines of the large-scale Russian-Ukrainian war. The article provides convincing examples of the volunteer activity on the side of the nation's fighting national liberation wars for their state sovereignty in the past centuries and in different continents. It is emphasized that the Russian-Ukrainian war is a war of civilizations fought for the world democracy, human rights, freedom and progress of mankind. That is the reason why all the democratic world has responded to the challenge and demonstrates full solidarity with the valiant Ukrainian people in their fight for the sovereignty and territorial integrity of their state. The article contains background on the creation of the structural unit composed of foreign fighters, its strength, rights, as well as state measures to support the foreign volunteers' activity on the Ukrainian territory during the war of 2014-2022. The paper draws historical parallels on the features and specifics of the participation of internationalist volunteers in the national liberation and civil wars of other countries. The activities of international volunteer groups in the Spanish Civil Conflict of 1936-1939 are considered to be the culmination of the twentieth-century volunteer movement in terms of the number of participants, the scale, the resonance and the death toll. The author cites specific examples of the formation of Spanish international brigades under the auspices of the Communist International, their victorious struggle on the side of the Second Spanish Republic, and the use of internationalist soldiers by the Soviet Union to "Sovietize" Spain. The author emphasizes the urgent need for comprehensive legal registration of the status of foreign volunteers in Ukraine.

Keywords: *solidarity, Ukraine, President of Ukraine, Foreign Legion of the Territorial Defence of Ukraine, foreign fighters/volunteers.*